

Lopen geeft ruimte

Er is meer ruimte voor lopen nodig. Want lopen geeft ruimte. Letterlijk: voetgangers nemen minder ruimte in dan auto's of fietsers. En figuurlijk: lopen geeft meer ruimte in het hoofd, omdat lopen goed is voor het brein. Meer ruimte in de gezondheidszorg, omdat lopen bijdraagt aan een gezonde leefstijl. En meer ruimte aan de economie, omdat voetgangers meer geld uitgeven dan automobilisten.

Lopen gaat over meer dan mobiliteit

Meer ruimte voor lopen brengt de menselijke maat weer terug op straat. Het geeft ruimte voor ontmoeting, sporten en spelen, flaneren en een gezond blokje om. Maar het draagt ook bij aan grotere maatschappelijke opgaven: biodiversiteit, klimaatadaptatie, verdichting en lokale economie. Het is dus zonde om lopen alleen vanuit de mobiliteitsbril te zien, waarbij het vaak gaat over zo snel mogelijk van A naar B.

Lopen vraagt een breder en meer integraal perspectief

Als we lopen vanuit een breder perspectief dan mobiliteit zouden bekijken, realiseren we ongetwijfeld meer en betere ruimte voor lopen. Zo'n breder perspectief vergt wel een andere taal en andere afwegingsmethodieken. We zouden het dan misschien niet meer hebben over voetgangersoversteekplaatsen, maar over auto-oversteekplaatsen. En we zouden in afwegingen niet meer denken in voertuigverliesuren, maar bijvoorbeeld in kwaliteit van leven.

Naast de ontwikkeling van een andere manier van naar lopen kijken, is er nu ook gewoon behoefte aan concrete instrumenten

Het draagvlak voor kijken met een andere bril, het gebruiken van andere woorden en het hanteren van andere afweegtechnieken rond lopen is zichtbaar aan het toenemen. Daar zijn we heel blij mee en dat moedigen we aan. Maar dit levert niet direct een concrete methodiek op die resulteert in meer ruimte voor lopen. Terwijl juist aan die concreetheid ook behoefte is, zowel aan publieke als private kant.

Daarom hebben we een PLAN: Passend, Levendig, Aaneengesloten Netwerk voor voetgangers

Ons PLAN is bedoeld als houvast voor beleidsmakers en ontwerpers bij het creëren van ruimte voor de voetganger. En ter inspiratie en als startpunt voor gesprekken over onze stedelijke ruimteverdeling. PLAN staat voor Passend, Levendig, Aaneengesloten Netwerk. Hierna beschrijven we hoe zo'n netwerk eruit ziet. Onze ambitie is dat iedere stad en ieder dorp zo'n netwerk voor lopen ontwikkelt. Zo brengen we de toekomst, waarin lopen zoveel meer is dan alleen verplaatsen, een stap dichterbij.

Loopruimte past bij de mensen die de ruimte gebruiken en is daarmee toegankelijk voor alle voetgangers

Er is een **minimale obstakelvrije breedte** van voetgangersruimte die past bij de behoeften van huidige én toekomstige gebruikers. Voetgangersruimte is voor mensen, niet voor obstakels zoals laadpalen, auto- en fietsparkeerplekken, lantaarns, horeca en uitstallingen van winkels.

Loopruimte is **sociaal en verkeersveilig**. Binnen de bebouwde kom is zoveel mogelijk sprake van **vrij gelegen ruimte voor voetgangers**. 15 km/u is de norm voor wegen met een verblijfsfunctie waar geen aparte loopruimte aanwezig is. Buiten de bebouwde kom hoeven voetgangers ruimte niet te delen met auto's of fietsen.

Een goede graadmeter van veiligheid:

- **Ouderen durven** een ommetje te maken of naar winkels, zorg, ontmoetingsplekken en OV te lopen.
- **Vrouwen durven 's nachts** over straat.
- Ouders laten met een gerust hart hun **kinderen zelfstandig** buiten spelen of naar school of vriendjes lopen.

Is er te weinig ruimte om voldoende obstakelvrije ruimte te realiseren? Ga dan **niet proppen**, maar kies voor welke modaliteiten deze ruimte bedoeld is en ontwerp daarop.

Loopruimte is **toegankelijk** voor alle lopende mensen, inclusief kinderen, ouderen, mensen met een beperking en mensen die lopen met hulpmiddelen (bijv. rollator, kinderwagen, rolstoel). En voor allerlei motieven, bijvoorbeeld snel van A naar B, samen lopen en kletsen, hond uitlaten, ommetje maken, winkelen etc.

Loopruimte is gevarieerd en elke x-meter is er iets te beleven

Beleven kan bijvoorbeeld zijn:

- Groen, water en natuur
- Ontmoeten (bankjes en andere zitplekken)
- Spelen
- Interessante gevel of plint
- Kunst

De **frequentie** van beleefbare elementen hangt af van de locatie en het type loopruimte.

Het ontwerp van de loopruimte gaat uit van de **menselijke maat**. Dat betekent o.a. een hoge mate van detail in bijv. straatmeubilair en gevels. Maar ook: een prettige dimensionering van de voetgangersruimte. Niet te klein, maar zeker ook niet te groot.

Functionaliteit en esthetiek zijn met elkaar in balans.

Er is een aaneengesloten, compleet, samenhangend en fijnmazig loopnetwerk dat bestaat uit verschillende soorten routes en plekken

Het netwerk bestaat uit (1) **verschillende soorten routes** en (2) **verschillende soorten plekken**, bijvoorbeeld parken en pleinen.

Het loopnetwerk is vastgelegd in **loopnetwerkkarten**.

Voetgangers kunnen zich goed **oriënteren** in het netwerk. Waar dat niet vanzelf gaat, wordt gebruik gemaakt van **wayfinding**.

Het loopnetwerk sluit aan op recreatieve routes en **verbindt de bebouwde kom en het omland**.

Het aantal **barrières** (autowegen, spoor, water, etc.) op het samenhangende loopnetwerk is zo beperkt mogelijk. De barrières die er wel zijn, kunnen door alle voetgangers en zonder noemenswaardige wachttijd overbrugd worden. Keuzemogelijkheden zijn afgestemd op de actieradius van voetgangers.

Passend

Loopruimte past bij de mensen die de ruimte gebruiken en is daarmee **toegankelijk** voor alle voetgangers:

- Loopruimte is **toegankelijk** voor alle lopende mensen, inclusief kinderen, ouderen, mensen met een beperking en mensen die lopen met hulpmiddelen (bijv. rollator, kinderwagen, rolstoel). En voor allerlei motieven, bijvoorbeeld snel van A naar B, samen lopen en kletsen, hond uitlaten, ommetje maken, winkelen etc.
- Er is een **minimale obstakelvrije breedte** van voetgangersruimte die past bij de behoeften van huidige én toekomstige gebruikers. Voetgangersruimte is voor mensen, niet voor obstakels zoals laadpalen, auto- en fietsparkeerplekken, lantaarns, horeca en uitstallingen van winkels.
- Is er te weinig ruimte om voldoende obstakelvrije ruimte te realiseren? Ga dan **niet proppen**, maar kies voor welke modaliteiten deze ruimte bedoeld is en ontwerp daarop.
- Loopruimte is **sociaal en verkeersveilig**. Binnen de bebouwde kom is zoveel mogelijk sprake van **vrij gelegen ruimte voor voetgangers**. 15 km/u is de norm voor wegen met een verblijfsfunctie waar geen aparte loopruimte aanwezig is. Buiten de bebouwde kom hoeven voetgangers ruimte niet te delen met auto's of fietsen.
- Een goede graadmeter van veiligheid:
 - o ouders laten met een gerust hart hun **kinderen zelfstandig** buiten spelen of naar school of vriendjes lopen.
 - o **ouderen durven** een ommetje te maken of naar winkels, zorg, ontmoetingsplekken en OV te lopen.
 - o **vrouwen durven 's nachts** over straat.

Levendig

Loopruimte is **gevarieerd** en elke x-meter is er iets te **beleven**:

- Iets beleven** kan bijvoorbeeld zijn:
 - o Groen, water en natuur
 - o Ontmoeten (bankjes en andere zitplekken)
 - o Spelen
 - o Interessante gevel of plint
 - o Kunst
- De **frequentie** van beleefbare elementen hangt af van de locatie en het type loopruimte.
- Het ontwerp van de loopruimte gaat uit van de **menselijke maat**. Dat betekent o.a. een hoge mate van detail in bijv. straatmeubilair en gevels. Maar ook: een prettige dimensionering van de voetgangersruimte. Niet te klein, maar zeker ook niet te groot.
- Functionaliteit en esthetiek** zijn met elkaar in balans.

Aaneengesloten Netwerk

Er is een **aaneengesloten, compleet, samenhangend** en **fijnmazig loopnetwerk** dat bestaat uit verschillende soorten **routes** en **plekken**:

- Het netwerk bestaat uit (1) **verschillende soorten routes** en (2) **verschillende soorten plekken**, bijvoorbeeld parken en pleinen.
- Het aantal **barrières** (autowegen, spoor, water, etc.) op het samenhangende loopnetwerk is zo beperkt mogelijk. De barrières die er wel zijn, kunnen door alle voetgangers en zonder noemenswaardige wachttijd overbrugd worden. Keuzemogelijkheden zijn afgestemd op de actieradius van voetgangers.
- Het loopnetwerk sluit aan op recreatieve routes en **verbindt de bebouwde kom en het ommeland**.
- Het loopnetwerk is vastgelegd in **loopnetwerkkaarten**.
- Voetgangers kunnen zich goed **oriënteren** in het netwerk. Waar dat niet vanzelf gaat, wordt gebruik gemaakt van **wayfinding**.

Colofon

September 2023

Dit concept is ontwikkeld door Wandelnet en Rebel. Hiervoor spraken we met het College van Rijksadviseurs, Felixx, gemeente Leeuwarden, gemeente Leiden, gemeente Rotterdam, Goudappel, Humankind, Johan Cruijff Arena, Staatsbosbeheer, Synchron, Vincent Luyendijk en Rob van der Werff. Ook leverden verschillende professionals input via LinkedIn. Wij danken allen voor hun bijdrage.

Wandelnet: Ankie van Dijk (avandijk@wandelnet.nl), Frank Hart (fhart@wandelnet.nl) en Ruben van den Bulck (rvdbulck@wandelnet.nl)

Rebel: Hannah Kandel (hannah.kandel@rebelgroup.com), Djavan Braumuller (djavan.braumuller@rebelgroup.com) en Luuc van Tiel (luuc.vantiel@rebelgroup.com).